

# flor de card



Sant Llorenç des Cardassar \* Desembre de 1997 \* núm. 244





## Externs

Són poques les famílies llorencines sense cap parent que es veiés obligat a emigrar a les amèriques durant els anys de postguerra. L'agre de la terra, que deia mossèn Galmés, no donava per gaire més que sobreviure en uns anys en què encara no s'havia descobert Mallorca com a destí del turisme de masses. Però arribats els seixanta s'invertiren els papers i la nostra illa -i el nostre poble- fou el destí de molts de peninsulars que cercaven *havanas* o *bonesaires* sense fer-se gaire lluny de caseva.

Aquests forasters -entès el terme com a "emigrant pobre" i utilitzat en sentit despectiu per aquells que senten xenofòbia (\*)- s'integraren bastant bé en el nostre poble, potser perquè no eren molts i, per tant, no resultaven una amenaça contra els mallorquins de soca-rel, que pensaven, i n'hi ha que encara ho pensen, que Mallorca és el centre de l'univers i que tot el d'allà deçà la mar és pernicios; a altres pobles més propers a la costa no succeí el mateix, i avui tenen bars i locals de forasters i una comunitat que no s'ha acabada d'integrar amb la nostra, sobretot en l'aspecte lingüístic.

Avui, com apunta Pere Santandreu en aquesta mateixa revista, ens trobam amb una altra invasió d'estrangers: els rics del nord -sobretot alemanys- que vénen atrets pel clima i per les millors condicions econòmiques i els pobres del sud -negres i mulsulmans del Magreb- que cerquen sobreviure, talment com ho feren els nostres parents de postguerra, a part dels peninsulars, que segueixen augmentant la nostra població immigrant.

Tenim, per tant, quatre o cinc cultures ben diferenciades que s'estan establint poc a poc en el nostre poble -els rics més aviat que els pobres-, i si avui encara som més els llorencins de sempre, d'aquí a vint-i-cinc anys potser les diferències no seran tan espectaculars com ara. Com ho hem de fer, per tant, per integrar aquesta gent a la nostra societat i evitar que es formin grups diferenciats i amb les mínimes relacions comunes? És evident que no hi ha solucions màgiques i que la tasca serà ben complicada i s'haurà de dur a terme amb molt de tacte i tolerància per part de tots.

Sembla que avui per avui no es destrien solucions fàcils a curt termini, ja que els rics no tenen interès en integrar-se i als pobres som nosaltres els qui no els volem aprop, però potser puguem trobar un camí a través de l'escola de cara a les generacions vinents. Si els seus fills es barregen amb els nostres i parlen la mateixa llengua, el català, el dia de demà ja no se sentiran externs, encara que els cabells o el color de la pell sien diferents. Som del parer, per tant, que cal mantenir i refermar l'ús del català a totes les escoles llorencines, tant per esser l'ansa on ens hem d'aferrar per conservar les nostres arrels com per esser l'element aglutinador de les diferents cultures que en el futur s'estableixin en el nostre terme municipal.

Molts d'anys.

(\*) *Xenofòbia*: aversió envers tot allò que no és nostre.

## Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés \* Telèfon: 569509

Desembre de 1997

Número 244

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza  
Guillem Quina  
Joan Santandreu  
Guillem Soler

## Col.laboren

Joan Santandreu	Els reis	Portada
Guillem Pont	Adéu, Blai	3
	Els quatre clotets	4
Jospe Cortès	Tal dia com avui	5
	El tren	9
	Obres completes...	10
	De cap a cap d'any	12
Diversos	Batec	6
Pere Santandreu	Coses a dir	11
Ignasi Umbert	Nous colonitzadors	13
	Secretaria	
Jaume Matas	Missatge de Nadal	14
Llodrà/Umbert	Nadal Cultural	15
Cort/Galm/López	Índex del 97	16
Maria Galmés	Si lleu...	18
	Comptabilitat	
Nicolau/Simonet	Demografia	19
Xesc Umbert	El temps	20
Bel Nicolau	Distribució	

## Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

De l'Editorial se'n fan responsables el Director i el Consell de Redacció



Permeteu-me que torni fer meva aquella idea que vaig llegir o sentir: aquesta terra no es pot permetre el luxe, encara, de prescindir de la producció d'algunes de les seves persones.

I la teringa ja és llarga: Guillem d'Efak, Damià Huguet, Miquel A. Riera, Nadal Batle, Blai Bonet... Què en farem d'aquesta Terra?

He llegit part del que ha publicat la premsa i, en conjunt, constitueixen un descriptiu mosaic: "Ha mort Blai Bonet, un gran mestre" (B. Picornell), "Vull ser recordat com un heretge que reia" (C. Llull), "Han dit en Blai Bonet ha mort; com si en Blai es pogués morir!" (A. Vicens) "Eh, Blai Bonet?" (G. Florit), "Blai Bonet, el jove" (P. Ros-selló), "Blai Bonet I.M." (J. Pomar) "Blai Bonet: un cranc dins la marina" (G. Soler) "Blai Bonet" (G. Frontera) "Entre la mare i la 'camilla'" (M. Segura) "Blai, el desordre caòtic" (M. Ferrà) "El gran Blai" (C. Ros), "La doble contribució de Blai Bonet" (B. Fiol), "Verd com un aladern" -que em posa "pell de gallina" (A. Terron), "Ara adéu... però no adéu, Blai" (A. Vidal)...

He rellegit alguns dels seus darrers articles:

"LES CORBATES" (14.12.97)

"...Si em demanassin què és la raó, diria que és reconèixer que la situació basca només potser resolta pels bascs. Qui no és basc, i s'hi fica, també sembla el terror."

"EL VÍDEO" (30.11.97)

"...Quan la llibertat és constitucional, tant és la llista dels diputats homosexuals com la llista dels diputats que no ho són. La llibertat no té llistes. La llibertat, sobretot, no fa llistes. Només els 'feixistes de fet' fan llistes..."

"LA DARRERA MIRADA" (16.11.97)

"...Vull dir que les darreres obres d'un artista no són mai una decadència, un haver perdut la gràcia, allò que se solia dir del darrer Picasso 'les estrelles s'han mort en els seus ulls'. Són tot el contrari..."

I, també, sortosament, he trespilat records i papers.

Les pedres beig-clar de la façana. La camilla a l'aiguavés de darrera, vora la vidriera que mostra el coll de cisterna encossiolat. El televisor que l'orientava



sobre la sort del Barça. Sa mare. Els mots. Les reflexions profundes...

A vegades, en el nostre festejar -principis dels anys setanta- ens portàvem en Blai a fer una volta, fins a Sa Cala, a veure la seva germana, perduts pels camins santanyiners... El convit que li férem perquè vingués a la "Setmana cultural" de l'any 73...

Ja era figura consagrada, però acceptà venir d'espectador. S'entusiasmà amb "Negrures" el film de Miquel Ros-selló, a qui s'ofertí per treballar en algun guió sobre l'obra de Mn. Galmés i escoltà la conferència de Gabriel Janer. Després signà en el "Llibre d'honor" del Club Card: "Com que un poble és el Poble, Sant Llorenç per a mi és un canostrà, tan canostrà com ho és qualsevol terra de la Terra. Record d'en Blai Bonet".

Es molestà en donar-nos la seva opinió sobre cada un dels articles de la revista "Flor de Card" número 16 en ocasió d'una mena d'enquesta feta a la gent que teníem a l'abast, Jaume Oliver, Rafel Ferrer, Antoni Galmés... i Blai Bonet: "Si s'ha de jutjar l'esforç i la il·lusió, tot el conjunt se mereix un 10. Per això a l'hora de puntuar m'he vist amb feines. He tengut en compte, sobretot, l'oportunitat del tema i la claredat amb què està redactat. Consider fonamental que siguin interessants i assequibles (però no vulgars) pel públic a qui van dirigits... En resum: no deixeu que es mustifiqui aquesta 'flor de card', encara que a vegades li trobeu espines."

De la relació personal amb Blai Bonet, el que més m'inflà l'orgull, va ésser

## Adéu Blai! Un altre que cau

sens dubte la dedicatòria impresa a la pàgina 4 de "Els ulls. Diari primer". Editorial Pòrtic. Barcelona, 1973:

"A Baltasar Porcel

Als amics Guillem Pont, de Sant Llorenç des Cardassar, Xavier Garcia Penades, de Vilanova i la Geltrú, a Joan Thomàs Mulet de Palma, i al David Fernández, nét de Joan Miró, als dos néts David d'en Miró.

Per l'amistat: gràcies.

Primer perquè no m'ho havia cregut quan m'ho va dir -pensava que feia referència a una dedicatòria manuscrita una vegada publicat el llibre- i també perquè era la primera vegada que veia el meu nom imprès. I en una dedicatòria d'una Persona com en Blai!

La darrera vegada que vaig parlar amb ell feia temps -anys- que no l'havia vist. Per a les festes de Nadal, ens topàrem a la casa de Josep M<sup>a</sup> Font a s'Alqueria Blanca. Després de l'entusiasta escomesa vaig intentar excusar-me, tenia -i tenc- la sensació d'haver quedat malament, però ell no em va deixar començar: "No som amics? A l'amistat no l'afecta el temps, podem estar dos dies o dos anys, és igual. Sempre seguirem la conversa com si parlàssim d'ahir".

Amb quatre mots sobre la relació mantinguda amb en Blai Bonet, anys enrera, es fa palès la seva assequibilitat, senzillesa, generositat i capacitat de comunió. Els seus escrits brollen universalitat i compromís amb un temps i un país.

\*\*\*

Aquest estiu passat, amb la família, un dia trespilat part de les cales migverges santanyineres: S'Amunia, es Caló d'es Moro, Cala Llombarts... i vam parlar de visitar en Blai a Cala Figuera. La fosca se'ns va tirar a sobre i ho vam deixar per "un altre dia". Un altre dia que malauradament mai ja no s'estrevendrà.

Sortosament, el diàleg amb el cervell d'en Blai, home de geni i persona d'una Terra, sempre serà possible.

**Guillem Pont**  
Desembre de 1997



**Guillem Pont****1.- 16 DE DESEMBRE, UN DIA HISTÒRIC**

Feia uns quants dies que hi veia moviment, però fins que vaig veure les retxes pintades no m'ho vaig creure del tot: A la fi hi ha un tercer vial a la carretera "de Manacor". Potser a partir d'ara la cruïlla de "la carretera vella" deixarà d'ésser un "punt negre".

Els cotxes que, frissant, van i vénen de Ciutat, els camions que entren i surten de la fàbrica de bovedilles, els que entren i surten per la carretera vella de Manacor, la suau pendent, la corba a una banda i el desnivell a l'altra de relativa proximitat, han fet d'aquest punt un centre habitual de topades, sortides i fregades entre cotxes.

Encara no he acabat d'assaborir l'alegre sorpresa de les retxes quan el vidre del cotxe, arribant al cim del collet de Son Mas, s'omple de lluna. Una lluna vella, suaument retallada a la banda dreta, s'alça majestuosa i, per efectes de l'atmosfera, excessivament grossa sobre el llunyà puig de Sa Font. Tot un espectacle. Una font de llum... i també unes dècimes de segon de distracció (Alerta que en ve un!).

Potser és aquesta lluna tan grossa i pintada que em reconverteix l'alegria en ràbia. Han hagut de passar més de trenta anys perquè s'intentàs posar una solució a l'evident problema. Bé, potser no. Quan van rompre la besada en diagonal de les dues carreteres -deu fer una vintena d'anys- ja es pot considerar un intent. Tant se val.

Vint anys per cinquanta-dues setmanes són mes de mil. Crec que, si ho comptam tot, surt una mitja de més d'una fregada per setmana. (Sempre hi ha nafres: una voravia espatllada, un indicador abatut, un tros de plàstic d'una carrosseria...).

Com que els comptes a ca altri sempre són bons de fer, posem que m'he errat de la meitat... posem... cinc-cents accidents. El nombre de cotxes s'ha incrementat molt aquests darrers anys... potser la mitja fa quinze anys no era tan elevada, potser... sabeu què?, solament agafarem un cinquena part dels accidents teòrics: Cent.

Així mateix és collonut, eh?, haver d'amuntegar tanta experiència negativa, tant de risc, per un simple i trist tercer vial a una carretera nacional.

Qui pren les decisions?

**2.- NO PODIA ÉSSER D'ALTRA MANERA**

N'hi ha que assenyalen, aparentment amb coneixement de causa, que les empreses multinacionals es gasten una doblorada intentant fraccionar la competència. O, si voleu, i dit d'altra manera, es gasten una doblorada jugant al milionari joc de compres, absorcions i fusions... sempre amb l'objectiu d'ésser més forts que els altres. És una costosa eina de competitivitat, diuen.

Europa, aquest conglomerat d'estats, nacions i regions, amb innombrables i sagnants confrontacions al llarg de la història, amb costums i cultures que res no tenen a veure l'una amb l'altra, amb llengües i religions diferents... des de fa anys es van apropant amb la intenció d'arribar, si més no, a la constitució d'una mena de magrana. Amb una economia i uns objectius comuns com a eina de competitivitat enfront d'altres agrupacions humanes més populosos.

Quan és moda generalitzada sumar, nosaltres, els habitants d'aquesta insignificant illeta del Mediterrani anomenada Mallorca. I coneguda, entre altres coses pel fàcil abandonament dels signes d'identitat, per la tendència a reconvertir el propi ésser amb doblers.

En aquesta Illa sense problemes -llegint la premsa hom se n'adona ràpidament que un dels problemes més greus és una cosa anomenada "protocol" (qui porta el ciri més gros a la processó, qui presideix els sopars de la Tercera Edat que pagam entre tots, qui saluda primer a qui...)- la tendència més habitual és la de restar. Per això, de banda les contínues lluites entre partits d'esquerra i centre, tan migrats de vots, van apareixent altres partits polítics i agrupacions talment com bolets. Recentment, i en pocs dies de diferència, s'han donat a conèixer "Alternativa per Mallorca" i "Partit Mallorquí".

Certament, aquells que decideixin no votar el partit en el poder (PP) tendran un ample ventall de possibilitats. Gairebé tan ample que pot arribar a semblar "el vot individualitzat".

Potser si a algú del Govern d'aquesta terra se li hagués ocorregut una tàctica tècnica amb la finalitat de perpetuar-se en el poder, difícilment hagués trobat un camí més encertat que el que se li ofereix de forma tan "natural".





### 3.- "LA CHARITO"

L'altre dia de pagès vaig veure -i mig llegir- un reportatge a tota pàgina que un diari de Ciutat feia a "la Charito".

El recercat malnom ja dona certes pistes d'aquest respectable home d'Algaida que exerceix de "Madame" en aquesta casa "de barrets" que han muntat allà on era situat el fracassat restaurant Ca'n Fideu. Just a la vora de la carretera de Palma.

És collonut, vaig pensar. Mira a qui es fa cas. I de quin manera.

Amb tot el respecte que em pot merèixer aquesta persona, que no conec. I amb tot el respecte que em pot merèixer el nomenat periodista, que tampoc conec... i amb tot el respecte que, a la força, hem de mantenir envers aquestes dones que es veuen obligades a llogar el seu cos..., no resulta una mica trist?

És aquest el vertader interès del lector? No és del tot depriment?

Cap treball universitari no mereixia el reportatge d'una pàgina? Ningú havia fet una ximpleta de servei altruista envers els altres? Cap treballador no havia destacat en la seva feina? Altre esforç humà no mereixia, també, un reportatge d'una pàgina?

No dona res més l'agre de la terra, que s'ha de magnificar la inauguració d'una casa de putes?

### Tal dia com avui

#### ARA FA 105 ANYS

\* Que es va llogar la casa del carrer Major, 20, propietat de Joan Juan Mora, per esser utilitzada com ajuntament

#### ARA FA 90 ANYS

\* Que es constituí la Caixa Rural Gent Cardassana. En el seu local s'instal·là un cinematògraf.

#### ARA FA 5 ANYS

\* Que es constituí l'associació de joves *Lleure a lloure*

#### ARA FA 1 ANY

\* Que Flor de Card va publicar un extra sobre les *Rondaies mallorquines*.

Josep Cortès

### 4.- TAMPOC NO HA ESTAT ENGUANY



"La grossa" ha passat de llarg. I la petita també.

Haurem de continuar treballant. Uns, la majoria, anant a jornal. Altres treballant i vivint "de lo seu".

Cóntinuarem essent un poble sense milionaris. (No en el sentit estricte del mot "que posseeix un o més milions", que d'aquests sí que n'hi ha molts, moltíssims a Sant Llorenç. Sinó en el sentit "usual", modern i actual del mot: aquell que té més de 1000 o 1500 milions), però és igual.

La saviesa pagesa, coneguda i ancestral, ho té clar: "qui té salut i conformació ho té tot". Per això, i malgrat tot, des dels clotets estant, molts anys!

# CAMPSA

AMB TOTA LA GAMMA  
DE CARBURATS DEL MERCAT

TARGETES DE CRÈDIT I DE SOLRED

CRA. PALMA-ARTÀ, KM 55  
SANT LLORENÇ DES CARDASSAR



## RECOLLIDA DE SIGNATURES



Fa una bona partida de dies que, vagis a l'establiment que vagis, trobes unes fulles de recollida de signatures que l'APA del Col·legi Mestre Guillem Galmés ha dipositat per tal que la gent que estigui interessada estampi la seva rúbrica a favor de crear un espai de jocs per als infants a la plaça Nova que s'està construint. Aquest espai s'ubicaria damunt el local que es fa allà on era el corral de ca s'Escaleta. Nosaltres creiem que amb aquesta mesura se trauria més suc a una part de la plaça que en principi està destinat a esser un jardinet per poder prendre el sol (cosa també important, per altra banda). A veure si així esdevé veritablement un lloc per congregar tota la comunitat llorençina i no tan sols la Tercera Edat.

Parlant de tot, a veure si aquesta tropa que no deixa que a Sant Llorenç tinguem res que duri de Nadal a Sant Esteve, cobren un poc de seny i no en fan de les seves. Ja ho heu entès, no?

## MATINES

El 25 de desembre, fum, fum, fum, però el 24 a vespre tots a Matines! Enguany foren pocs els que s'atracaren per l'església en comparació amb altres anys, però una gentada d'altres la gent que cada diumenge va a missa.

De bon començament els nins i nines de la catequesi de la parròquia ens oferien un conte/paràbola d'un poble que estava a les fosques i va trobar la llum. Després el sempre esperat cant de la Sibilla, interpretat per na Lúcia Corema, i el sermó de la calenda, enguany fet per en Joan Marqueño, que ens va fer passar una estona ben divertida amb la seva bona interpretació d'un capellà viveretxo; després de la benedicció final i els molts d'anys de rigor, una bona tassa de xocolata amb ensaimada i fins l'any que ve.

## MOSTRADORS

Ja sabreu en aquestes altures que a Manacor per les festes de Nadal fan un concurs per esbrinar qui és el que deixa el mostrador més polit i que faci més mirera. Doncs enguany el primer premi ha estat pel nostre amic i col·laborador Felip Forteza, *Blau*. Si l'heu vist segur que l'haureu trobat molt "guapo", el mostrador, volem dir, no en Felip; si no, us direm que era un campanar grossíssim fet de llauna que simbolitzava el de Manacor (amb teles i bastiments inclosos) i davall un personatge fet de paper *matché* que se'l mirava de fit a fit. Tot plegat resultava un conjunt d'allò més graciós. Sabeu com ho coneixereu que en Felip ha guanyat? Idò perquè na Bel de sa Costa quan va pel carrer no toca amb els peus enterra.

## NADAL CULTURAL

Els actes del programa Nadal Cultural començaren dia 12 amb un taller de polstals nadalenques dirigit als més menuts de la casa, a la biblioteca. Hi anaren un bon nombre de nins que amb cartolina, tisores, adhesius i demés material feren unes postals per regalar als pares que feien mirera.

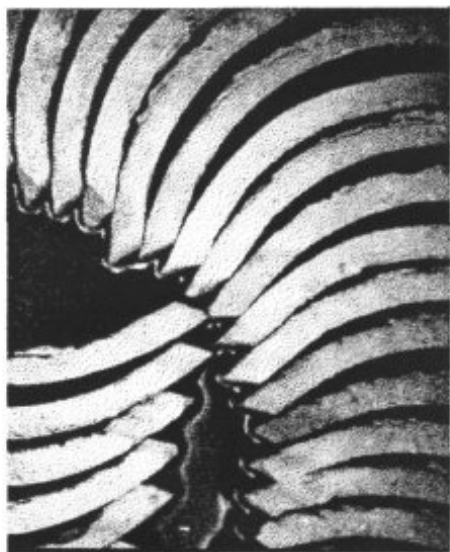
Per compensar, el dimecres dia 17 es dugué a terme per als nostres majors la projecció del vídeo "Viure a Mallorca", capítols I i II. Val dir que el

vídeo està realitzat íntegrament per dos jubilats que troben en aquest quefer un bon motiu per ocupar els seus moments d'oci. El film no desmereixia gens i amb unes explicacions molt correctes ens varen recordar el què és des d'un ca de bestiar fins a una mateta de tabac de pota.

El dia 18 de desembre, a la sala de plens de l'Ajuntament de Sant Llorenç i dins els actes del Nadal Cultural, es va voler fer un petit homenatge a Llorenç Villalonga. L'acte fou precedit per una presentació a càrrec del Sr. Pere Caminals, que parlà sobre la biografia de Villalonga i féu un recorregut per la trajectòria bibliogràfica. L'acte seguí amb una representació d'un entremés o petita obra entre una baronesa i una criada, representats per Catalina Valls i Maria Reus respectivament, ambientada al 1940. La direcció era de Pere Noguera.







També va restar oberta al públic a la biblioteca de Sa Nostra una exposició itinerant de fotografies de l'Associació de Fotògrafs Professionals de Mallorca, baix del títol "Emocions visuals".

Va ser una mostra ben interessant que incloïa imatges de laboratori, paisatges, retrats, bodegons...

El quintet de corda Rossini, integrat per mestres de l'Orquestra Simfònica de Balears, la majoria estrangers, ens va oferir un concert a l'església amb obres de Vivaldi, Janacek, Weiner, Turina i Britten. L'assistència de públic no fou tan nombrosa com caldria desitjar. Esperem que en una altra ocasió hi comparegui més gent, almanco els de l'escola de música.

El mateix dia s'inaugurà l'exposició "100 anys de l'automòbil a les Balears", que fa un recorregut per tota la mecànica illenca des dels LORYC, cotxes de fabricació mallorquina, fins a uns curiosos autocars que feien el trajecte Palma-Inca. També amb dos ordinadors s'ensenyà als nins una mica d'educació viària i regles de circulació. Acte seguit i també a ca ses Monges poguérem degustar els plats dolços de la reposteria nacalenca, que si un era bo l'altre era millor. Abans de la degustació el Sr. batle féu entrega a cada participant d'un nadalер per començar a fer ambientet.

## PREMIS 31 DE DESEMBRE

### 31 de desembre

*Un estatut per la sobirania*



Mallorca 1997



L'Obra Cultural Balear, el dia 19 de desembre i en el decurs d'un sopar de gala, lliurà els premis de l'edició de 1997.

Els premiats d'enguany són la Societat Arqueològica Lul·liana, el sociolingüista Joan Melià, i el grup musical Els Valldemossa, Joan Veny, Maria Paredes i Jordi Ginebra i Josep Ramon Cerdà. En aquesta edició també ha estat premiat l'intel·lectual i advocat Josep Melià, que fou l'advocat del nostre Ajuntament durant una bona partida d'anys, càrrec que ara ocupa el seu fill Josep.

Volem ressenyar que l'Ajuntament de Sant Llorenç estava representant pel regidor de Normalització lingüística, el Sr. Miquel Galmés, ja que el Sr. batle no va poder assistir-hi. Així mateix també hi havia el regidor de Cultura i altres personalitats.

Els encarregats de presentar l'acte foren en Jordi Dander (conegut actor de la tele-novel·la Nissaga de poder) i la carrionera Margalida Blanquer. Enhorabona als reconeguts d'aquest any i fins l'any que ve.

## VANDALISME LA NIT DE NADAL

I és ben ver que els joves de Sant Llorenç si no fan desastres no estan a ple. Mirau!

La nit de Nadal varen rompre els cossiols que hi havia defora de ca s'Escaleta. Vidres per tot... això és l'esperit nadalenc dels llorencins més joves. No sabem si convendria fer un curset de protocol abans de Nadal per inculcar-los els comportaments cívics i socials que pertoenen.

## IL·LUMINACIÓ NADALENCA

Cal dir que la decoració de la Sala és molt pròpia d'aquestes dates, els llumets dels arbres donen vida a tota la plaça. Tal vegada l'estrella de l'església podria sofrir qualche innovació, fa tants d'anys que està així...

Ja està que Sant Llorenç no és Palma, però la il·luminació es podria posar més d'hora. Ja que són uns llums que només es posen per Nadal, per què no posar-los més prest o sinó donar-los més temps de durada i així els podríem gaudir més?

Però aquest any la gran innovació nadalenca ha estat la il·luminació de la grua que fa les obres de la plaça, per ventura és que també hi fan feina de nit per poder acabar-les abans!

## DIA MUNDIAL DE LA SIDA

Per si no us en vàreu tèmer, el passar 1er. de desembre fou el dia mundial de la SIDA, però aquí al nostre poble no es va fer cap ressenya, i això està molt mal fet perquè la informació no fa mal a ningú. A Palma hi va haver diversos actes: al teatre Municipal es va projectar una pel·lícula i a diversos bars de Palma també se'n va fer una mica de menció, com al cafè L'Havana. Després també hi hagué algunes taules d'informació repartides per tota la ciutat. A veure si el nostre poble en pren mostra i no torna passar de llarg!



## NADAL BATLE

El dia vuit de desembre tota la premsa es féu ressò que ens havia deixat en Nadal Batle, que havia estat tretze anys rector de la Universitat de les Illes Balears (1982-1995), durant els quals es dugueren a terme moltes infraestructures universitàries, nous plans, noves carreres, etc.

També el podríem definir com un home de combat. Per molts d'alumnes va ésser un referent cultural i polític, un home que no podia estar sense fer alguna cosa per la llengua d'aquest país; de fet, donava suport a l'alternati-

va per Mallorca, un moviment cívic que encara s'està consolidant.

Moltes de les persones que han estudiat a la UIB tingueren l'oportunitat de conèixer-lo millor que nosaltres mateixos.

## "CON FLORES AL ALTAR"

"Con flores al altar", en *Jano* i na Dolors varen comparèixer el passat 7 de desembre. Pareix que això d'estar dins el nostre ajuntament fa casera, sinó demanau-ho a en Toni *Cuc*. A veure si el nostre Ajuntament és la tapadora de "los Melones" al llevant mallorquí!

La jovençana anava preciosa, senzilla dins el seu estil. El nuvi feia una plantada, pareixia n'Urdangarín. La cerimònia, correctíssima, el sopar meravellós, un "cochinillo" al punt! No va fer gens d'agrura. La festa, què dic festa, una festassa. El llit dels nuvis preciós, de "disueño". La nit de noces... això no ho sabem, tot un enigma, suposam!

Per la lluna de mel varen anar a esquiar a sa neu, als Pirineus.

I ara! Ara ja són casats, ara a tenir al.lots per poder aturar un tren.

J.Domenge, N.Febrrer, F.Fullana,  
N.Jaume, F.Ramon i D.Sánchez

# STIL IMATGES



## u l t r a m i l l o r

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 10 \* Cala Millor (Mallorca) \* Tel. 585720





(Ve de la pàg. 17)

## S

Sanitat pública, La	Plataforma	84
Santa Maria de Bellver	Lliteras	164
Sards i Tuaregs	Domenge/Febrer	206
Selva africana, La	Umbert	57
Semana Santa, La	Costumari	67
Solstici d'estiu	Cortès	181
Son Vives	Cortès	116, 167
Sonets	Galmés	100
Sous dels regidors, Els	PSM	63
Substituir la teva dona	Santandreu	196

## T

Tabac, No al	Serveis socials	132
Televisió	Umbert	106
Tercera edat a ca s'Escaleta, La	Umbert	224
Tercera edat a ca s'Escaleta, La	Unió Mallorca	224
Tercera edat a ca s'Estaleta, La	PP/GELLO	225
Tots-sants	Costumari	221
Trakl	Galmés	199
Turisme, Pla estratègic	Umbert	142

## U

Umbert, Contesta a n'Ignasi	PSM	47
Unió Mallorca	Comitè	98

## V

Villalonga, Llorenç	CIM	228
---------------------	-----	-----

J. Cortès, M. Galmés, N. López

# Tot per tu

*Alfa-hidroxiàcids**·renova la pell**·difumina les taques**Nous productes de fruites i ecològics*Carrer de Sant Llorenç, 47  
Tel. 838255

## El tren

A rel de les recents informacions sobre la construcció d'una línia de tren fins a Sa Pobla i Alcúdia, el dia 9 de gener es reuniren a Artà un grapat de revistes de la zona del Llevant per mirar d'aconseguir la rehabilitació de la via ja existent i la posterior reinstauració del servei del tren.

Hi eren presents *Apòstol y civilizador*, de Petra, *Bellpuig*, d'Artà, *Cala Millor* i *Sa Font*, de Son Servera, *Faxdepera* i *Cap Vermell*, de Capdepera i *Flor de Card*. Havien excusat l'assistència però feien costat a la iniciativa *Mel i sucre*, de Sant Joan, *Perlas y Cuevas* i *7Setmanari*, de Manacor.

En aquesta reunió s'acordà publicar tota casta d'informacions recolzat el projecte, des d'editorials conjunts, entrevistes a col·lectius i particulars, articles d'opinió de tècnics i experts, etc. Més envant es recabarà el suport dels partits polítics i dels ajuntaments per acabar sol·licitant de manera formal la reinstauració a la Conselleria de Foment, que és qui a hores d'ara té les competències del tren.

Per tal de centralitzar les accions de manera conjunta, es considerarà oportú que la revista coordinadora fos *Bellpuig*, per esser qui havia mogut el trull i el destí final -almanco actualment- de la línia del tren. N'Antoni Palmer, *Fabio*, de la revista *Faxdepera*, se'n cuidarà de les relacions amb la premsa.

La nostra revista ha recolzat des del primer moment la iniciativa perquè el tren és un patrimoni de tots els pobles, que fou posat en marxa gràcies a l'esforç de molts dels nostres padrins, i que representà un important nexa d'unió amb altres comunitats de Mallorca. A més, en un temps on només es parla d'autopistes que promocionaran el transport i desplaçament individual i que causaran importants destrosses ecològiques, som dels que pensem que cal recolzar el transport col·lectiu, utilitzant uns instal·lacions que ja estan fetes i per les quals, per tant, no cal expropiar ningú.

A més dels alumnes que diàriament van a escola a Manacor o Artà i que podrien ser usuaris del tren, tampoc no hem d'oblidar la recent inauguració de l'hospital de Manacor. Si el tren està en funcionament seria un pràctic mitjà de transport tant per als malalts que han d'anar de visita o rehabilitació com pels familiars que els haurien d'acompanyar. Pensem que molta gent major no disposa de cotxe per desplaçar-se i ja sabem que els autobussos tampoc no tenen uns horaris d'allò més present.

Per tot això consideram que és una bella idea, i tant si s'aconsegueix com si no, val la pena lluitar per ella.

Josep Cortès



## Les obres completes de Salvador Galmés

Josep Cortès

Continuant amb la lloable iniciativa, encetada l'any 1992 per Pere Rosselló Bover, de publicar les Obres Completes de Salvador Galmés i Sanxo, durant el mes de desembre ha vist la llum el tercer tom de la col.lecció, aquesta vegada dedicat íntegrament al lul.lisme.

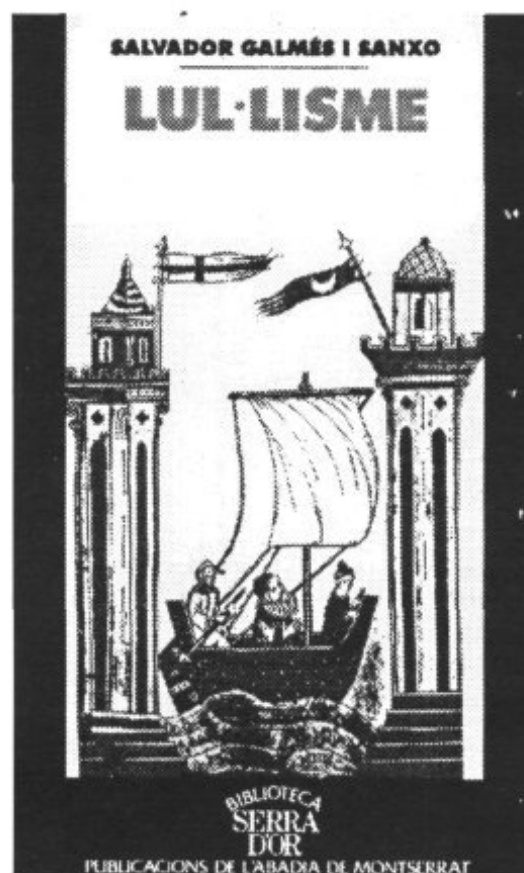
Aquest volum està format pels pròlegs i les introduccions a les diverses edicions lul.lianes, a més de la biografia *Vida Compendiosa del Beat Ramon Llull*, editat l'any 1915, i d'alguns articles no recollits al llibre *Escrits sobre Ramon Llull*, publicat l'any 1990 per la mateixa editorial de l'Abadia de Montserrat dins la col.lecció "Biblioteca Marian Aguiló"; aquest darrer llibre recull una sèrie d'articles i conferències de gran interès pels lul listes, per la qual cosa en Pere Rosselló pensa que s'hauria de considerar com un tom més de les obres completes de Salvador Galmés, almanco fins que s'exhauris i fos reeditat dins la mateixa col.lecció que els altres, "Serra d'Or".

Les introduccions, proemis, epílegs, notes i advertències que conté el volum de què parlem avui fan referèn-

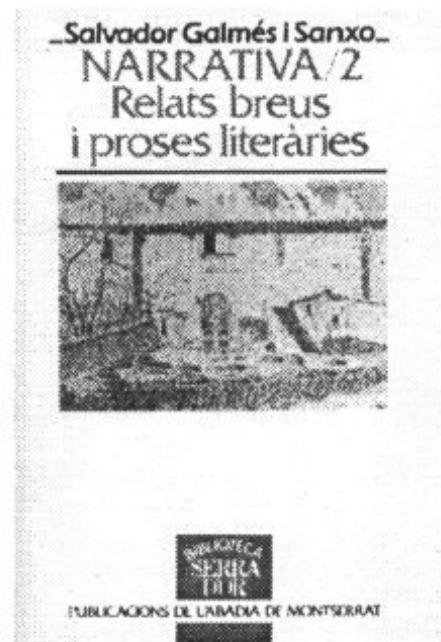
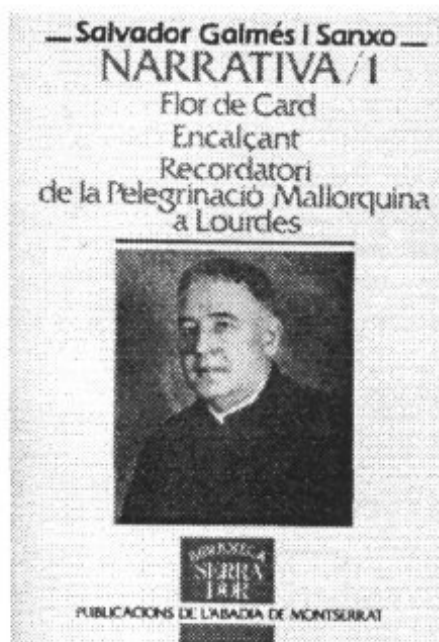
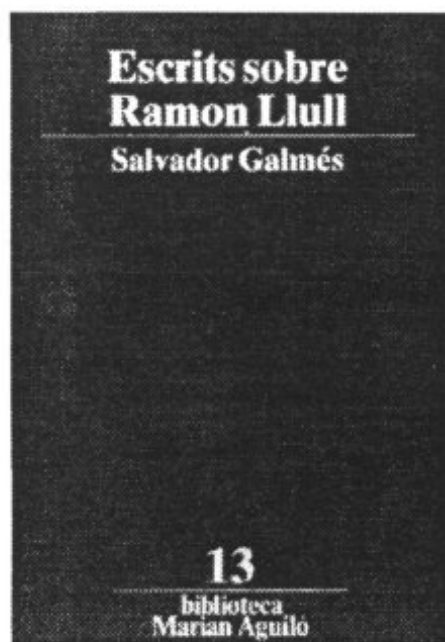
cia a diversos llibres de Ramon Llull: *Llibre de Contemplació*, *Llibre de Blanquerna*, *Art Demonstrativa*, *Art amativa* i *Arbre de Filosofia*, *Llibre de Sancta Maria*, *Arbre de Sciència*, *Llibre d'Amic e Amat*, *Llibre d'Ave Maria*, *Libre d'Évast e Blanquerna*, *Rims*, etc.

Així, fins avui tenim al carrer tres volums de les obres completes de Salvador Galmés, a més de l'esmentat *Escrits sobre Ramon Llull*. El primer, publicat l'any 1992, conté la novel·la *Flor de Card* i les narracions *Encalçant* i *Recordatori de la Pelegrinació Mallorquina a Lourdes*; el segon, de 1994, la resta de relats breus i proses literàries; del tercer ja n'hem parlat; el quart i definitiu inclourà la polèmica amb mossèn Alcover sobre l'edició dels textos lul.lians i diversos articles i treballs, a més d'un epistolari.

La nostra enhorabona a l'autor de l'aplec i també a l'Ajuntament per haver patrocinat la col.lecció, una col.lecció que no pot faltar a les bi-



blioteques dels qui realment se senten llorencins.





### 1. Home

A mitjan mes de desembre en Joan Riudavets ha fet cent vuit anys. L'amo en Joan Riudavets, des Migjorn Gran de Menorca, és l'avi de les Balears. Va néixer l'any 1889 i si la salut que té ara l'acompanya veurà l'entrada d'un nou segle, amb la qual cosa haurà viscut entre tres segles diferents. El dia del seu aniversari l'avi de les Balears va rebre amics, família i mitjans de comunicació. Un d'aquests mitjans el va entrevistar, i ell, amb una claredat mental extraordinària, va manifestar, amb el cor damunt la mà, que no havia fet res d'especial per rebre tantes atencions.

Aquest menorquí centenari ens pot guiar i, per ventura, servir d'exemple. I no per la seva longevitat, que, amb l'energia i la lucidesa de què gaudeix, és indubtablement envejable. Més aviat, ens poden guiar unes paraules que va pronunciar quan una periodista, molt bona professional, li demanava coses de la seva vida. En Joan Riudavets, des Migjorn Gran de Menorca, va dir que ha viscut amb modestia i senzillesa, i que no s'ha creat cap enemic. No és això un gran exemple d'humanitat!

### 2. Integració, pluriculturalitat, mestissatge...

Durant molts de segles, l'illa de Mallorca va ser una terra de pas, un lloc per comerciar i per intercanviar mercaderies, un indret de tràfic intens. Tot això duia, també, un contacte humà, una barata grandiosa, prodigiosa podríem dir, de paraules, de menses, de maneres de fer, de robes, de llibres, de lleis, d'embarcacions, d'estils artístics... Dones i homes d'altres terres varen decidir instal·lar-se en aquesta illa i (com una pedra més -potser de tonalitat i grandària una mica diversa- que encaixa en una paret seca i la sosté en la mesura que la

En aquests moments -i l'any que deixam enrere n'és un bon exponent-, Mallorca torna a ser un lloc per a l'intercanvi. Una terra que crea i refà continuament els conceptes d'integració, de pluriculturalitat i de mestissatge. Aquestes tres estranyes paraules no són termes equivalents, però totes tres són necessàries. Si volem una pàtria -que és el lloc on hem nascut- oberta i justa, aleshores haurem d'admetre que la tolerància mútua hi ha de ser ben present. Tolerància és una paraula de moda, que apareix en cartells i que empram

sovint; un mot, però, que no hauria de desvirtuar-se. Segons el diccionari, la tolerància és aquella disposició a admetre en els altres una manera de pensar, d'obrar, d'ésser, diferent de la nostra. Ara bé, ja hem dit que ha de ser una pràctica mútua, i no unidireccional.

M'ha vingut a la memòria una de les classes que vaig tenir a la universitat. El professor, un bon científic, ens explicava les conjugacions verbals catalanes. Volia que els tres exemples que poguéssim donar en explicar les conjugaci-

ons catalanes fossin els verbs estimar, entendre i construir. Deia que els tres verbs que li agradaria que definissin amb més precisió el nostre tarannà fossin justament aquests tres. *Qui habet aures audiendi, audiat*. Qui tenguí orelles per escoltar, que escolti.

Pere Santandreu  
desembre del 1997



suporten les altres) es filtraren en aquest paisatge i esdevingueren dones i homes de Mallorca. És evident que els seus llinatges revelen el seu lloc d'origen, però al cap de segles se'ns en perd el rastre. Així, n'Estelrich, que prové d'Àustria; en Pizà, de la ciutat de Pisa; n'Alemanys, de la Gran Alemanya, en Binimelis, àrab fill d'en Melis; na Rosselló, de la comarca catalana del Rosselló.





## GENER

Durant el mes de gener van tenir lloc els actes del 25è aniversari de Flor de Card, que consistiren en l'edició d'un número extraordinari en el qual diversos col·laboradors -antics i actuals- contaven la seva relació amb la revista; una exposició de portades, un concert a càrrec dels Amics de Llevant, una lectura de poemes per part de Jaume Galmés i Bernat Nadal, una conferència de meteorologia a cura de Francesc Mauri i un sopar d'aniversari amb l'assistència del president de la Comissió de Cultura del CIM.

## MARÇ

El març va ser un mal mes per als llorencins; ja que ens deixaren un bon grapat de paisans apreciats de tothom:

En Sebastià Llull, *Galina*, repartidor de diaris i revistes i personatge entranyable dels carrers llorencins; l'amo en Jordi *Banyeta*, sempre alegre i xerrador, gran colcador en bicicleta; en Pedro Riera, memòria viva de l'esport local i de la política antiga; don Toni *de sa Caixa*, un home simpàtic, amable i

amatent; n'Antoni Santandreu, *Paler*, que havia fet de *Sant Joan Pelut* i de *dimoni*.

## ABRIL

Per l'abril es va inaugurar l'hospital de Manacor, el que suposa un gran avanç per als llorencins de cara a arribar d'hora si s'esdevé un accident o una malaltia urgent, tant pels malalts com per als acompanyants, que tenen caseva aprop.

## MAIG

Durant aquest mes es va remoure la polèmica sobre l'origen del nostre poble concentrada en la ubicació de Santa Maria de Bellver, ja que per l'abril de 1998 es complirà el 750è aniversari de la bul·la del papa Innocenci IV.

L'Església, l'Ajuntament, el CIM i diverses institucions locals, a més de particulars llorencins i de fora-poble, estan fent passes en aquest sentit.

## JULIOL

De cara a uns actes a celebrar durant les festes de Sant Llorenç, l'Ajun-

tament va netejar l'estació i va exposar un projecte per convertir-la a curt termini en cafeteria Internet. De llavors ençà no se n'ha tornat a parlar.

Màrgalida Fullana es va proclamar campiona d'Espanya de bicicleta de muntanya. Dos mesos més tard, a Suïssa, guanyaria la medalla de bronze en el campionat del món.

Prop de 500 llorencins es concentraren a la plaça de l'Ajuntament per protestar contra l'assassinat de Miguel Angel Blanco Garrido, regidor del Partit Popular a Ermua, a mans de la banda terrorista ETA.

Després de set anys de gestions, projectes i retrassos, comencen les obres de remodelació de la plaça Nova, encara que fins passat l'estiu no s'hi posarien de bons i de veres.

## NOVEMBRE

S'instal·len semàfors de regulació de velocitat a les carreteres d'Artà i Son Servera, però a hores d'ara -mitjan gener- encara no han començat a funcionar.

Josep Cortès

## Excavacions i desmuntaments Germans Díaz Sánchez C.B.

**Toni**  
**811445**  
**939 468320**

**Paco**  
**586576**  
**939 468321**

**S'Estepar, 25 \* Cala Millor**



## Els nostres nous colonitzadors



Ignasi Umbert

Darrerament, els mitjans de comunicació de Ciutat s'han fet ressò de les manifestacions d'un ciutadà alemany -un tal Horst Abel (el rei de la salsitxa)- on anunciava que ell i un grup de compatriotes seus que es denominen AAE (Amigos Alemanes en España) estaven preparant un partit polític per presentar-se a les properes eleccions municipals, allà a on fos possible aconseguir una candidatura.

La notícia sembla, aparentment, anecdòtica, però la veritat és que com a ciutadà d'un municipi turístic, sense preocupar-me gaire, convida a la reflexió, perquè possiblement conec una mica de quin peu es calça aquesta gent. Imaginau-vos el què dirien aquests senyors alemanys si els turcs que viuen a Alemanya volguessin fer un partit polític, i això que n'hi ha més de dos milions, de turcs, a Alemanya.

Els mallorquins, avesats a ésser colonitzats al llarg de la nostra història per nombrosos pobles de l'entorn mediterrani, per ventura no ens hem adonat que aquesta colonització és realment mot perillosa, perquè en aquesta ocasió no s'està fent per la força de les armes, sinó a basé de talonari bancari, i això ha fet que el poc sentiment nacionalista que tenim no ens hagi permès avaluar el que significa.

Certament, la compra massiva de finques mallorquines per part d'aquests ciutadans alemanys, significa la colonització per la via del talonari, i poc a poc la pèrdua inexorable de les nostres senyes d'identitat, dels nostres costums centenaris (a més d'una clara especulació de la nostra terra). Aquesta colonit-

zació pot arribar a ésser pitjor que el Decret de Nova Planta promulgat pel primer Borbó a principis del 1700. A poc a poc anirem assolint els costums d'aquests nous amos: les salsitxes de Frankfurt prendran el lloc a la nostra llangonissa i als nostres butifarrons, el nostre vi de Binisalem pel vi del Rin, les nostres ensaïmades pels dolços alemanys, els seus costums substituiran els mallorquines, a poc a poc els treballadors mallorquins seran suplits per treballadors alemanys i els mafiosos d'Alemanya es traslladaran a Mallorca a fer les amèriques. Les gran finques mallorquines, que sempre havien estat obertes a tothom i eren el nostre orgull, ara seran tancades amb alambrades de fil de ferro amb pues i electritzades -talment com es va fer a l'oest americà (vegeu *La pradera sin ley*, interpretada per Kirk Douglas)-, i rigorosament vigilades per càmeres de vídeo amagades i el que s'atrevesqui, només a guaitar-hi li acabussaran una guarda de cans de bou. A què ve tanta por si els mallorquins diuen que són tan hospitalaris? O és que tenen por del seus mateixos compatriotes? O per ventura es deu a què no tenen la consciència massa tranquil·la?

Qualcú em podrà dir que la compra d'aquestes finques suposa molts de diners per als mallorquins -sempre pensant en els nostres gens fènics-, i que amb aquesta compra moltes cases hauran estat restaurades, però això només és una part de la veritat. Els alemanys restauren les cases mallorquines a l'estil mallorquí perquè les que tenen ells són d'un estil tan avorrit que no es poden comparar amb l'estil senyoriu de les nostres cases.

També se'm podrà dir que aquests senyors alemanys poden aportar coses noves a la nostra cultura, però jo pens que aquesta gent no té cap intenció d'aportar res, sinó ben el contrari. Pensar que aquesta gent s'integrarà a la nostra

cultura és somiar rotllos. Aquesta gent no té cap interès en integrar-se dins la nostra societat. Basta mirar al nostre entorn per veure els nombrosos alemanys que tenen fixada la seva residència al nostre municipi i veure quants n'hi ha d'integrats a la nostra societat. Ni tan sols moltes de les compres quotidianes les fan a les nostres botigues... El que farà aquesta gent quan es vegi amb força numèrica suficient serà intentar apoderar-se del poder polític, tal com ho demostra la declaració d'intencions dels *Amigos Alemanes de España*.

Conclusió: cal aturar aquesta compra massiva de finques mallorquines per part de ciutadans estrangers, que en més d'uns cas es converteixen en amagatalls de delinqüents fugits del seu país d'origen; cal reduir les facilitats de compra d'immobles per part de gent estrangera. Provau d'anar a comprar-hi res per Alemanya i veureu si n'haureu de sortejar d'obstacles; aquí és tot el contrari i els donam totes les facilitats del món. Per això cal oposar-nos a aquest intent de control polític que pretenen *Los Amigos Alemanes en España*. Si volen fer política que s'integrin en els partits que ja hi ha, que en tenim ben a voler.

I per acabar, una darrera reflexió: us imaginau un ajuntament llorençí compost per membres del PP i el PSOE parlant en castellà de Castella, per membres de *Amigos Alemanes de España* parlant en alemany, qualche membre d'una agrupació anglesa parlant anglès i una petita representació nacionalista parlant català de Mallorca, tal com si fòsim a la ONU, amb servei de traducció simultània? Esperem que aquesta reflexió no s'arribi a fer mai realitat, perquè si així fos seria que ja hauríem perdut les nostres senyes d'identitat com a poble.

Déu no ho vulgui.  
Amèn.



**Jaume Matas Palou**

President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

En un dia com avui, en què acabam un any i en començam un altre, solem expressar els nostres desigs de felicitat per a l'any que ve. La tradició mallorquina ha encunyat una frase per a tan entrançable ocasió. Els nostres padrins deien: *Molts d'anys, que així com l'hem vist començar, el vegem acabar*. També, aquesta és una data per fer balanç, per mirar una mica cap enrere i fer propòsits de millora per als dies vinents. Com a president de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears vull afegir-me a aquesta voluntat col·lectiva de pau i d'estimació que tots tenim aquests dies, i a la vegada, compartir unes reflexions amb tots vosaltres.

Podria començar, per exemple, amb una pregunta que incita a passar comptes: ha estat un bon any aquest que acaba? Ho ha estat realment per a tots els ciutadans d'aquesta terra?

Jo crec, de bon de veres, que l'any 97 podrà ser recordat com un molt bon any per a la majoria. I, certament, ha estat bo per a la gent que fa feina (hi ha hagut més pocs aturats que mai); ha estat bo per a la indústria en general, per al turisme i, també, per al comerç, on es viu una certa recuperació; a l'engròs, ha estat un bon any per a tots. És cert que encara hi ha gent que no ha viscut aquesta millora i també ho és que n'hi ha que acaba el 97 en pitjors condicions que quan el va començar. Hem de veure les coses tal com són, no com voldríem que fossin. Per això, la meua satisfacció no pot ser completa fins que els beneficis de la recuperació econòmica no deixin de banda ningú, ja que -i ho dic de bon de veres- jo me'n sent responsable. Però, en conjunt, a l'hora de fer un balanç rigorós i reflexiu, hem de reconèixer que la tendència general ha estat positiva.

Això és important, perquè els cursos de repartiment de la riquesa es queden en boira i fum si no hi ha res per repartir. Primer, ens pertoca crear riquesa, que allà on no n'hi ha, que no n'hi cerquin.

I, en aquest sentit, l'any 97 ha estat bo, també, per a l'enfortiment de l'autonomia. Vet aquí un tema del qual tothom vol xerrar -de vegades sense saber-ne gaire- sense al·ludir a una part fonamental per a l'autogovern, els pressupostos: enguany hem passat de 70 a 120 mil milions. Això vol dir poder, poder de gestió des d'aquí per resoldre els problemes d'aquí. Poder

nostre, des de ca nostra. I aquest poder neix d'haver-nos fet càrrec de les competències d'educació, i també, del nou sistema de finançament, que és una eina transcendental per a tots els illencs. Aquest sistema ens ha permès aplicar una moderada baixada de tributs per a l'any 98, i ha incrementat la nostra dotació econòmica. També, he d'afegir que hem resolt d'una vegada el tema de les carreteres: des d'enguany tenim 57 mil milions per acabar amb el retard que duïen aquestes inversions.

Naturalment, n'hi ha que s'estimen més veure allò que encara ens falta. I està bé que sigui així, perquè mai no hem d'estar satisfets del tot, sempre hi ha d'haver coses que dir, i és ver que, tot i que hem avançat molt, ens queden moltes coses per fer. Cada dia els illencs hem de defensar allà on faci falta els nostres drets. Hem de fer causa comuna en aquelles qüestions que ens afecten com a poble i com a Comunitat: transports, inversions..., allà on sigui hem de fer sentir la nostra veu perquè hem de ser tractats com mereixem, com un poble que fa feina, que no demana regals ni almoines, però que vol allò que li pertoca.

Ja vos he dit que pens que el balanç de l'any passat és bo, però també podria haver estat millor. I per millorar encara més no hi ha més camí que fer feina.

De l'educació vos voldria dir dues paraules perquè l'any 98 és el primer any en què el Govern es farà càrrec d'aquesta competència. I vos vull dir una cosa ben clara i llampant: hi haurà tots els doblers que facin falta perquè l'Educació sigui bona. No faltaran els mitjans necessaris per a aconseguir aquest objectiu.

Però, en un dia com avui, voldria recordar també, i d'una manera molt especial, totes aquelles persones que en uns dies tan senyalats es troben totes soles, sense ningú que els faci companyia, sentint el mossec de la solitud i la desesperança. La tristesa d'aquestes situacions s'accentua quan veim que no tenen una solució fàcil ni senzilla. Dissortadament, de vegades, rere aquest abandó, hi trobam una persona que ha deixat de complir les seves obligacions com a fill, com a germà o com a membre d'una família. Tots tenim el deure de recuperar aquell esperit familiar, tant de casa, que ens obliga a cuidar la nostra gent i, més enllà, a tota la gent desvalguda. Hem de saber que, en aquest sentit, les

sagrades obligacions dels temps passats continuen ben vigents: som nosaltres els responsables de les nostres famílies. Al Govern li pertoca l'assistència als que no poden tenir atencions familiars, però que ningú, en una terra com la nostra, on la nissaga i la família són cosa sagrada, no oblidí les seves obligacions.

I, com no?, les meves paraules de gratitud per a tots els ciutadans d'altres llocs d'Espanya que han vingut a les Illes a fer-hi feina, que ens donen una mà per construir una autonomia que és seva i que en aquests dies ens acompanyen: aquestes illes són casa de tots, en teniu les portes obertes. Apreciam i valoram qui ha donat el millor de si mateix, que s'ha integrat aquí; qui ens ha donat riquesa econòmica i cultural. Lluitarem perquè els vostres fills no hagin d'emigrar, perquè visquin en un ambient de tolerància, convivència i pau en un lloc com les Balears.

A l'hora dels bons desigs per a tothom el vostre president no es vol quedar curt. Són aquests: que tinguem un molt bon 1998. Que aquest any, ja en el batiport d'un nou segle, sia l'any en què els ciutadans de les Illes Balears siguem capaços de decidir el nostre futur. Un any amb menys injustícies, sense gent marginada, amb famílies més unides, sense violència ni vides esbandides estúpidament a les carreteres. Un any en què ni menorquins ni civisencs -ni manco encara els formenterers- hagin de tenir la sensació de viure enfora de tot, com deixats de la mà de Déu.

Ens queden moltes coses per fer, és ver, però, mirau: jo estic segur que les farem totes, i que les farem bé. I sabeu per què? Idò perquè tenim el millor que podem tenir. un poble orgullós d'ell mateix, alliberat dels complexos que tant de mal li podrien haver fet. Un poble que ha sabut redreçar el rumb de la seva història i que ha canviat unes illes pobres, terra d'emigració, en un país modern, on tothom que ve s'hi voldria quedar per sempre.

Tenim, en efecte, la cosa més principal: un poble amb seny que sap fer feina: i, per això, no hem de tenir por del futur.

Per tant, molts d'anys a tots, felicitats i gràcies per l'esforç que heu sabut fer. Que el nou any 1998 sia, de bon de veres, un any de progrés i benestar per a tothom, sense exclusions ni intoleràncies.

Feliç Any Nou!





## Mostra de cinema i d'esports alternatius

Sant Llorenç vol conèixer coses noves sense perdre l'interès pel record i la conservació de les tradicions. Dos actes del programa del Nadal Cultural reflecteixen aquesta voluntat. Per aquest motiu es va convidar gent com Biel Mayans i Joan Nicolau, de Campos per a què mostrin els seus films especialment a la gent gran i en general a tot el món que li interessi, i a monitors de RISC, de Manacor, per a què iniciïn els més joves i aventurers en el món de l'escalada.

Sembrar blat, ordi, faves, civada, entrecavar-ho quan és petit, segar-ho quan és sec, fer gavelles i garbes de les gavelles, espigolar agafant els brins que queden i fer una garbera devora l'era de caramulls de garbes compostes. S'estén damunt l'era i ba-ten, després venten, i fan un caramull del gra i la palleta que queda, porguen amb un erer, ho mesuren amb una barcella i ho posen dins sacs per entrar dins el graner. Tot això amb imatges, veu i efectes sonors filmat amb una *Super 8*, i una direcció fotogràfica esplèndida que reflecteix el paisatge, actors i colors de la Mallorca rural.

Biel Mayans, cineasta, i Joan Nicolau, ajudant i col.laborador seu, tots dos de Campos, varen participar en una mostra de cinema a Sant Llorenç i Son Carrió. Passaren les seves pel·lícules "Viure a Mallorca I i II", "Conreadors d'un temps perdut" y "Un temps, els calciners". Aquesta activitat està dins el programa "Vellesa Activa", subvencionat per la Fundació "La Caixa", programa que ja du anys funcionant a Catalunya, però a Mallorca és la primera vegada que es fa. La finalitat d'aquest programa és mostrar a la societat gent gran activa que fa coses originals fora d'allò comú o gent que realitza oficis artesanals o tradicionals que estan en vies de desaparició.

Biel Mayans és cineasta per afició. Aquesta afició pel cinema la va començar a sentir a meitat dels anys setanta a rel de la seva passió per la fotografia. Des de llavors ha realitzat més de 66 pel·lícules de diferents gèneres, documentals, reportatges fins a arribar a interpretar en llenguatge audio visual poesia com "La Serra", de Joan Alcover o "Lo Pi de Formentor", de Costa i Llobera. Tot el seu cinema és en català i es basa en novel·les d'autors



mallorquins. A través dels seus films reflecteix les feines dures de foravila i artesanals de la societat mallorquina unes generacions enrera. Biel s'encarrega de tot el procés de la producció, des d'escriure el guió, passant per la direcció, la realització, la postproducció i el doblatge.

La gent que va assistir a la mostra ben segur se sentia identificada amb tot aquell treball de camp. Les persones assistents no podien reprimir el contar

al veï el nom de tal o qual feina o el seu esforç passat: "Jo ho he fet molts d'anys a això", comentava la dona del davant, "ara porguen", deia una altra de les dones, "a ca nostra teniem una somera com aquesta", comentava un altre.

Si en la mostra de cinema es va poder recordar tot un seguit de vocabulari apartat pel desús de la seva activitat, en la mostra d'esports alternatius se'n va poder aprendre un altre tot ple d'anglicismes i influït per aquest món tan cosmopolita que, havent perdut el contacte amb la natura, ho vol recuperar ara mitjançant els esports d'aventura aprofitant els recursos naturals. A partir d'ara haurem d'aprendre paraules com *rappel*, *boulder*, *rafting*, *snow-board*, *surf*, *snake*, *treking*...

Una altra de les activitats organitzades aquests dies abans de Nadal va ser la diada juvenil d'esports alternatius d'aventura. Es tractava d'una diada informativa participativa sobre escalada, descens de torrents, *rappel* excursionisme, *boulder* i altres esports alternatius. La tenda manacorina d'esports RISC va instal·lar una pedra artificial de més de 2 m. d'alçada al bell mig de la plaça de l'Ajuntament i fermà cordes de *rappel* al balcó de La Sala per poder baixar des del primer pis evitant la forma tradicional de les escales. N'hi va haver que s'hi atreviren. La intenció era que els nins pro-vassin i coneguessin esports com l'escalada artificial, el *rappel* i l'*snake*, una espècie de patinet però més flexible que empren els surfistes i els que practiquen l'*snow-board* per entrenar-se fora de l'aigua i sense neu.

**Bel Llodrà i Rafel Umbert**

*A la fotografia, un escalador en plena tasca a la plaça de l'Ajuntament.*



## Seccions fixes

<b>BATEC</b>	<b>Diversos</b>
40, 82, 92, 121, 140, 168, 190, 218, 240, 262	

<b>BIBLIOTECA</b>	<b>Pont</b>
154, 232	

<b>DEMOGRAFIA</b>	<b>Nicolau/Simonet</b>
46, 85, 96, 122, 156, 176, 212, 215, 243, 275	

<b>EDITORIAL</b>	<b>Consell de redacció</b>
Aniversari	2
Pressupost	38
El Govern municipal	66
L'Auditori	90
Associacions	114
Pla Mirall o Pla miratge?	138
L'estació	162
Margalida Fullana	186
Els jubilats	214
Els semàfors	238
Externs	258

<b>EL TEMPS</b>	<b>Umbert</b>
61, 85, 108, 135, 159, 183, 208, 209, 235, 255, 276	

<b>ELS QUATRE CLOTETS</b>	<b>Pont</b>
43, 68, 91, 120, 139, 163, 187, 216, 244, 260	

<b>IMATGES</b>	<b>Cortès/Santandreu</b>
El castell de Sa punta de n'Amer	64
La Sala (Jaume Sales)	88
La carretera de Son Servera	112
Cables	136
Carreteres	160
Contenidors	184
Porqueria	236

<b>LIRA D'OR</b>	
Sense títol	Llull 49
Nerval	Perelló 75
Fills de la nit	Galmés 99
Elles	Sánchez 123
Sense títol	Gao Xingjian 147
Huapango	Galmés 171
Trakl	Galmés 195

<b>PORTADES</b>	
Aniversari	Llull 1

Aniversari	Cortès 38
En Sebastià	Cortès 65
Sense títol	Caldentey 89
Son Vives	Cortès 113
Cala	Santandreu 137
L'estació	Cortès 161
Margalida Fullana	Cortès 185
El moix	Cortès 213
L'arena	Soler 237
Els Reis	Santandreu 257

<b>SANT LLORENÇ, DESTÍ TURÍSTICS</b>	<b>Llodrà/Umbert</b>
L'associació hotelera Badia de Cala Millor	128, 230
Miquel Galmés	152
Els socorristes de la platja	178
De què es queixen els turistes?	205
Directives d'Ordenació Territorial	252

<b>SI LLEU...</b>	<b>Galmés</b>
62, 86, 110, 134, 158, 182, 210, 234, 254, 274	

<b>TAL DIA COM AVUI</b>	<b>Cortès</b>
48, 71, 98, 146, 167, 204, 233, 253, 261	

<b>VINTINCINQUÈ ANIVERSARI</b>	
Empremta	Nadal 3
Flor de Card vista des de fora	Rosselló 4
Les seccions fixes	Cortès 8
Mitja vida amb la revista	Cortès 12
Una ullada a l'ahir	Pont 16
Si proporcionam una mica...	Santandreu 21
Entre la passió i la rancúnia	Umbert 22
Una flor fa molts d'estius	Orpi 24
L'home del temps	Umbert 25
La meva relació amb Flor de...	Galmés 26
Records...	Domenge 27
Vivències entorn d'una revista	Sansó 27
Una perspectiva emotiva	Galmés 28
Un col.laborador històric	Rosselló 28
Reflexions	Sánchez 29
Prensa Forana	29
Una veu de Felanitx	Rosselló 30
Una veu de Manacor	Forteza 30
L'ex-rector de la vila	Rosselló 31
Gent d'avui	Simonet 32
Els joves	Ramon 32
Gent d'ahir	Servera 32
Tertúlies	Salas 33
Cronologia de Flor de Card	Cortès 33
Els col.laboradors	Cortès/Umbert 35



## Articles

## A

Aferres, T'	Pons	150
Ametlers	Vallespir	200
Amiga, L'	Galmés	102
Animal sensible	Pons	150
Aniversari de Flor de Card	Diversos	44
Autopista de Llevant, L'	GOB	223
Auditori, L'	Umbert	119, 248

## B

Bajo esta lluvia de invierno	Cardona	125
Bandera blava, La	Umbert	170
Baudelaire	Galmés	50
Blanco Garrido, Miquel Angel	Cortès	175
Blanco Garrido, Miguel Angel	Massanet	180
Beca d'estiu	Sheffield	131
Bulla d'Innocenci IV, La	Fiol	118
Bonet, Blai	Pont	259

## C

Canelons de verdura	Caldentey	246
Cantar II	Galmés	148
Carta oberta	Partit Popular	81
Colonitzadors, Els nous	Umbert	12
Consultori sentimental	Cortès	204
Coses a dir	Santandreu	267
Costa i Llobera	CIM	226
Corpus, El	Costumari	129
Crònica informal	Cortès	144

## D

Derelictos	Imiri	150
Dones	Vallespir	200
Durham	Santandreu	130

## E

Educació, Les competències d'	Sampol	222
Esclata-sangs	Caldentey	246
Escola Nova, L'	Pont	201
Espipellades	Cortès	220
Estació, El projecte de l'	Sánchez	194
Estació, Recuperem l'	Umbert	211
Estadístiques de Sant Llorenç	Cortès	79
Estrangers i mallorquins	Cortès	39

## F

Festes de Son Carrió, Les	Llull	107
Filatèlia	Perales	146
Fosca, Na	Pont	53

## G

Galmés, Salvador	Cortès	266
Guerra civil, la	Santandreu	151
Giacomo Leopardi	Galmés	149
Giacomo Leopardi	Vergari	149

## H

Haces de luz	Cortès	115
Hipers i els ajuntaments, Els	Cortès	249
Històriques, Notes	Rosselló	103, 133
Hospital de Manacor, L'	Sureda	94

## I

Indis, Els	Sureda	72
Itineraris de Mallorca	ADIN	157

## L

López Crespi, Miquel	Pons	104
----------------------	------	-----

## M

Marilyn Monroe	Umbert	80
Matances d'estels	Quetgles	124, 148
Mateu, Don	Cortès	247
Meteorologia	Umbert	177
Meteorologia del 96	Umbert	58
Middleton	Galmés	172
Missatge de Nadal, El	Matas	270
Missioners	Mulet	111
Mostra de cinema	Llodrà/Umbert	271

## O

Obra Cultural Balear	Caldentey	98
Ocells africans	Tchouki/Galmés	126
Octàvia	Nerval	76
Oiar	Santandreu	239

## P

Peretó, Son	Cortès	97
Plaça Nova, La	Cortès	176
Poemes	Parcerisses	81
Poesia del mil·lenni, La	Lloveras	198
Pont de Nostra Senyora, El	Santandreu	70
Pregó de les festes, El	Rosselló	202
Premis Octubre	Pascual/Caldentey	251
PSM, 15 anys en el poble	Sansó	193
Pressupost, El	Umbert	56

## R

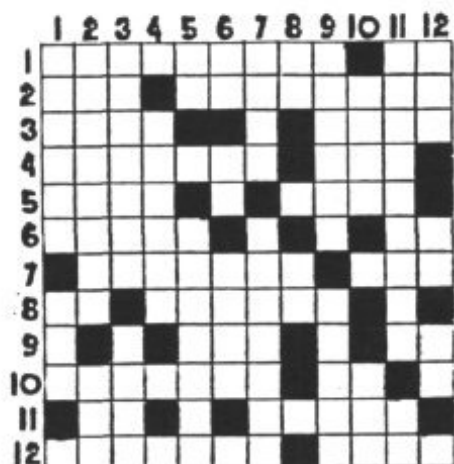
Residència de la Tercera edat	Cortès	97
Retorn	Mudoy/Galmés	125

(Continua a la pàg. 9)





## MOTS ENCREUATS



**Horitzontals:** 1.-Lloc on fan gels. Terminació verbal. 2.-Nom de lletra. Oftalmòleg. 3.-Vidre d'augment. Cent. Esquena. 4.-Foguera. Tot d'una. 5.-Unitat d'informació. Nom de lletra. Natural de la península d'Àràbia. 6.-Sentència antiga. La primera. Nom de lletra. Terminació verbal. 7.-Morruda. Nom de lletra. 8.-Metall groc. Lloc d'una casa on es guarden els aliments. Símbol del iode. 9.-Cinc-cents. Vocal. Fill d'un fill o d'una filla. Vocal. Que gaudeix de bona salut. 10.-Al rev., Nom de dona. Nom de consonant. Cinquanta. 11.-Déu egipci. Un gènere literari que comprèn totes les obres escrites per al teatre. 12.-Tot contacte suau. Ganxo de ferro amb mànec de fusta que usen els pescadors de la costa de València.

**Verticals:** 1.- Glaçada. Composició musical cantada, de forma lliure. Cent. 2.-Persona que emula. Violenta irritació contra algú. 3.-Matar a pedrades. Moure's passant d'un punt a l'altre en una direcció determinada. 4.-Vocal. Posar a un lloc retret a fi que altri no ho vegi. Símbol de l'oxigen. Un romà. 5.-Grau d'intensitat d'un color. Nom de lletra. Exactament igual. 6.-Atrell ed moN. Nota musical. Banús. La tercera. 7.-Somera. Conjunt dels atots que té un jugador. 8.-monorP. Vocal. Cara del dau marcada amb un punt. Consonant. 9.-Ajudarà. Posar el tap a una botella. 10.-Agrella. La segona.

Maria Galmés



Nom de lletra. 11.-Humor negre. Al rev., nota musical. 12.-Pla de nivell que ateny una cosa. Símbol del radi. Alumini. Un.

## Solució

**Horitzontals:** 1.-Gelateria. Ar. 2.-Ema. Oculista. 3.-Lupa. C. Dors. 4.-Alimara. Ara. 5.-Dada. E. Arab. 6.-Adagi. A. A. Ir. 7.-Oradeta. Ela. 8.-Or. Rebost. I. 9.D. A. Net. A. Sa. 10.-ainotnA. Pe. L. 11.-Ra. I. Drama. 12.-Carícia. Rafi.

**Verticals:** 1.-Gelada. Oda. C. 2.-Emulador. Ira. 3.-Lapidar. Anar. 4.-A. Amagar. O. I. 5.-To. A. Idèntic. 6.-eC. Re. Eben. I. 7.-Ruca. Atotada. 8.-iL. A. As. R. 9.-Aidarà. Tapar. 10.-Sora. E. Ema. 11.-Atrabilis. aF. 12.-Ras. Ra. Al. I.

## BROU DE LLETRES

H M T R O C I D O T A C T  
R L R S T B O R C A C P G  
F B G A B A C A U E S A J  
O L D O M T E A C B L B L  
Q U T K T R T T A A L O N  
U N R A I O U O P I M E B  
T O A T J Q J T L T E F O  
I T P I L L A N A A N G R  
E A S P P N E T G A A C T  
L C E R A D E S U N C J G  
E M J U K L T G R E R O K  
N R O B E R R N Z D X G A  
R B C I H J K A R F E D B

Apa! A cercar dins aquest brou de lletres el nom de deu fibres naturals.

## Solució

Coto, lli, pita, cànem, llana, seda, alpa-

ca, abacà, jutge i espart

## Telèfons

Ajuntament	56 90 03
-	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Cuàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Urgències	061
Jutge	56 90 46
Clavegueram	81 03 59
S.M.O.E.	56 95 49
Ca ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina Atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

**Femenias Joieria**

l·listes de noc  
objectes de regal

Rector Pasqual, 8  
Sant Llorenç

**NAIXEMENTS**

\* Dia 15 de novembre va néixer un nou llorençí, en Marc Mas Riera, fill d'en Jaume i na Joana, que viuen al carrer Major. Enhorabona.



\* El dia 19 de novembre va comparèixer un altre bergantell per devers el carrer del Pou, en Sebastià Raya Soler, fill d'en Juan Francisco i na Francesca. Enhorabona.

\* Dia 19 va tocar el torn a Sa Coma i va néixer na Victoria García López, filla d'en Juan i na Salvadora. Que tot els sigui enhorabona.

\* El dia 25 va néixer a Sant Llorenç na Marina Pont Brunet, filla d'en Bartomeu i na Francesca, que, com és natural, estan alabats. Que la puguem veure casada, si convé i créixer amb salut.



\* El mateix dia 25 va néixer a Son Carrió en Miquel Pascual Muñoz, fill d'en Miquel i n'Aina Maria. La nostra més cordial enhorabona.

\* El 29 de novembre va tocar a un altre de Sa Coma, n'Adrián Millán Martos, fill d'en José Luis i na María de las Nieves. Salut i força.

\* I aquest mateix dia va néixer una altra llorencina: n'Agnès Maria Soler Ballester, filla de n'Onofre i na Joana Maria. Enhorabona.

**DEFUNCIONS**

\* Dia 19 de novembre va morir a Sa Coma en Hans Steinmetz, un alemany que havia vingut a passar les festes a Mallorca. Tenia 77 anys. Descansi en pau.

\* Dia 22 de desembre ens va deixar en Jaume Melis Riera, de malnom *Perlito*, que vivia al carrer de Sant Llorenç. Era casat i tenia 74 anys. Descansi en pau.



\* Dia 25 de desembre va morir en Jaume Pascual Pascual, viudo, a l'edat de 92 anys. Al cel sia.



\* El mateix dia de Nadal ens va deixar en Francesc Soler Vaquer, de 67 anys. Sempre havia fet de fuster fins als darrers anys, que va fer feina al ram de

l'hosteleria. Que el vegem en el cel.

\* Dia 27 de desembre va morir en Guillem Pascual Fullana, de malnom *Cabrer*, a l'edat de 83 anys. Era casat. Tenia la manya de saber compondre ossos trets de lloc i s'hi va dedicar durant molts d'anys. Descansi en pau.



anys. S'havia presentat diverses vegades a les eleccions municipals, però mai no havia sortit elegit. Que puguem pregar molts d'anys per ell.

\* Dia 14 de desembre va morir un llorençí ben popular a la nostra vila, en Ramon Pont Riera, més conegut com *En Ramon d'es Forn*. Només tenia 62

**NOCES**

\* Dia 22 de novembre feren l'esclafit na Margalida Julià Fontanet i en Bartomeu Nadal Nicolau, tots dos felanitxers. Salut i força.

**COMUNIONS**

Des del dia 14 de desembre la comunitat cristiana de Sant Llorenç compta amb un nou membre, n'Antoni Llinàs Pascual. La nostra enhorabona.

**RESUM DE L'ANY**

Si no anam errades de comptes durant l'any 1997 han nascut 45 persones dins el terme de Sant Llorenç i se n'han mortes 63. Aquesta diferència, però, no afecta tant a la població com pareix, ja que molts dels morts eren estrangers que passaven les vacances a la nostra zona costanera.

Per nuclis de població les dades són les que segueixen:

Sant Llorenç: 26 nascuts i 31 morts

Son Carrió: 6 nascuts i 3 morts

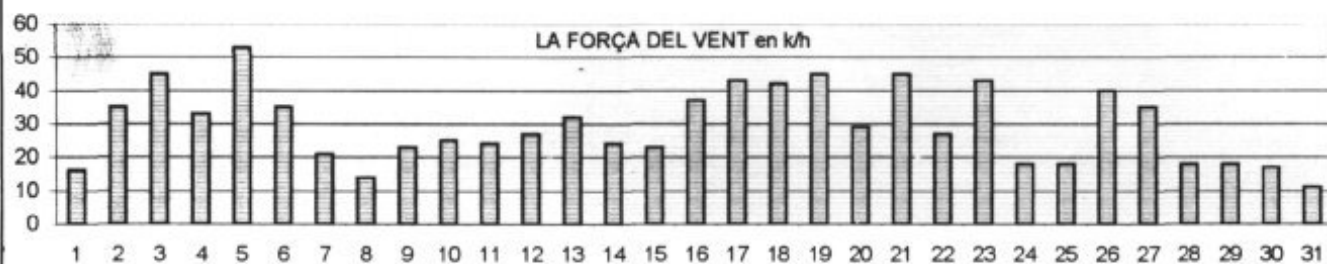
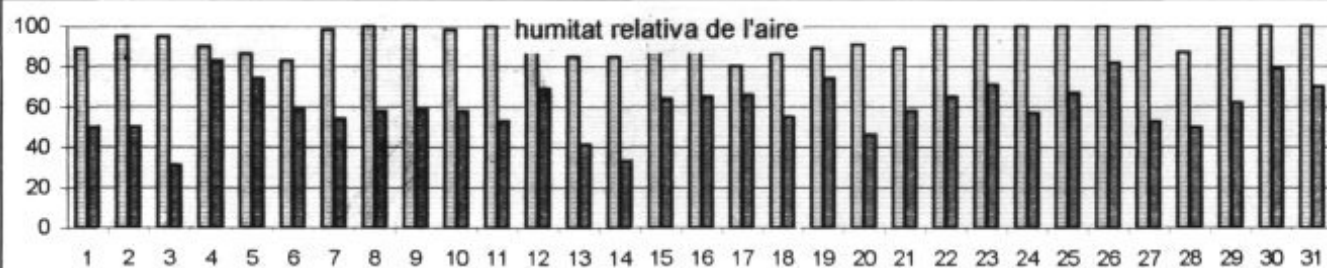
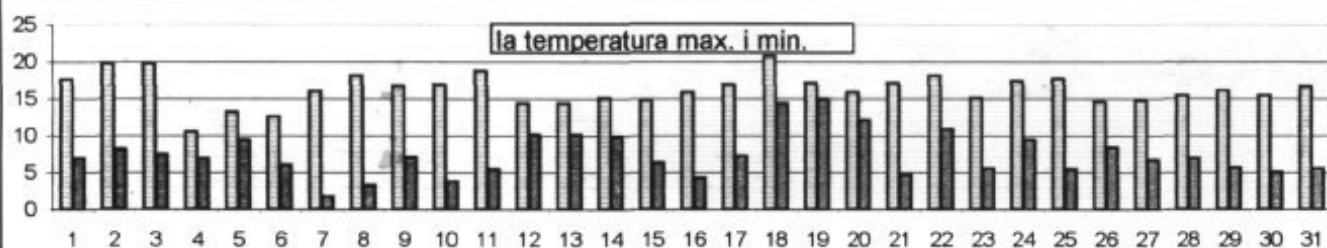
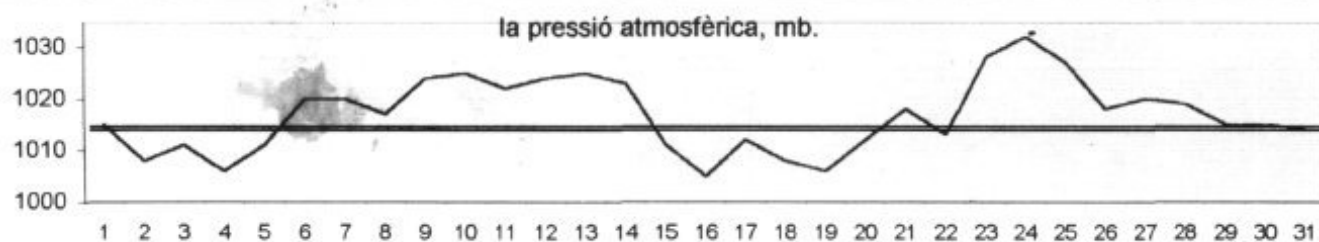
Zona costanera: 13 nascuts i 29 morts

Amb l'esperança que l'any que ve la cosa vagi millor, volem aprofitar per donar-vos els molts d'anys.

**Bel Nicolau i Aina Simonet**



CA'N XESC, ESTACIÓ PLUVIOMÈTRICA B 480 SANT LLORENÇ  
DESEMBRE 97



RESUM COMPARATIU

	1997	1996
cel serè	13	5
cel núvol	8	10
cel cobert	10	16
gelades	2	0
calabruix	0	1
boires	2	0
tempestes	0	2
temp. max.	20,7	21
temp. min.	1,2	4,5
temp. mitjana	11,8	12
temp. max. mitja	16,2	16
temp. min. mitja	1,4	7,1
pluja S. Llorenç	75,5	111
pluja acumulada	424,5	737

LA PLUJA EN AL NOSTRE TERME

